

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ
ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΑΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΕΝ ΤΩ ΜΟΥΣΕΙΩ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ *

Γ'. ΕΓΓΡΑΦΑ ΜΕΤΑΞΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΚΡΗΤΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΣ

45

Γράμμα κηρόβουλλον τοῦ Μητροπολίτου Κρήτης Ζαχαρίου¹ διὰ τοῦ ὁποίου ἀνατίθεται ἡ ποιμαντικὴ διοίκησις τῆς Ἑπαρχίας Σφρακίων εἰς τὸν ἐπίσκοπον Ἀύλοποτάμου Παρθένιον, τιτλοφορούμενον Ἐξαρχον Σφρακίων. (Ὀκτώβριος 1779).

Ἄριθ. Χειρ. Μ. Η. 35. Ἐπὶ φύλλου χάρτου μὲ ὕδατινας γραμμὰς καὶ σήματα (τρεῖς μηνίσκοι — Α — τρεῖς ἀστέρες — VI) διαστ. 0,55 × 0,46 μ. Τὸ κείμενον ἐπὶ μᾶς σελίδος. Παρὰ τὴν ὑπογραφήν σφραγίς δι' ἰσπανικοῦ ἐρυθροῦ κηροῦ μὲ ἐπιγραφὴν *Ο ΤΑΙΕΙΝΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΖΑΧΑΡΕΙΑΣ 1769*. *Ὁπισθεγ: 1779. Κατάστασις διατηρήσεως ἀρίστη.

† Ζαχαρίας ἐλέω Θεοῦ Μητροπολίτης Κρήτης ὑπέροτιμος καὶ ἔξαρχος Ἐδρώπης.

Ὅτι μὲν ἡ ἀρχιερατικὴ προσηλασία, καὶ ἐπίσκεψις εἶναι ἀναγκαῖα εἰς ὄλον ἀπλῶς τὸ χριστιανικὸν σύστημα παρὰ τῶν Ἱεροῶν γρα | φῶν μαρτυρεῖται, ἐπειδὴ καὶ τὰ μυστήρια ὅλα τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας διὰ μέσου τῶν ἀρχιερέων περαιοῦνται, καὶ τελῶν | ται, καὶ ἐξ αὐτῶν λαμβάνουσι τὴν ἄδειαν οἱ κατὰ τόπον Ἱερεῖς, καὶ πνευματικοὶ πατέρες νὰ ἐκτελοῦσι τὰ Ἱερατικά ὅ | πουργήματα, νὰ δέχονται δηλαδὴ τοὺς λογισμοὺς τῶν Χριστιανῶν, καὶ νὰ διορθῶνται πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν, καὶ πνευματικὴν ὑπόθε | σιν. καὶ ὅσοι ἀπὸ τοὺς Ἱερεῖς, καὶ πνευματικοὺς πατέρας ἐκτελοῦσι τὰ τῆς Ἱερωσύνης ἄνευ ἀδείας τοῦ ἀρχιερέως, οἱ τοιοῦτοι ὄχι | μόνον μεγάλως ἁμαρτάνουσι, ἀλλὰ καὶ ὑπόδικοι ταῖς ἀραῖς τῶν ἁγίων πατέρων, τῆς ἀγίας τοῦ Χ(ριστο)ῦ ἐκκλησίας καθίσταν | ται, ὡς ἀναιροῦντες τὰς ἀποστολικὰς διατάξεις, καὶ παραγγελίας, καὶ ἐκ τούτου κολάζονται αἰωνίως οἱ ἀσυνείδητοι. πρὸς τοῦ | τοις καὶ οἱ παρὰ τῶν τοιούτων Ἱερέων ἐδλωγίαν, καὶ ἁγριασμόν λαμβάνοντες, κοντὰ ὁποῦ δὲν ἀπολαμβάνουσιν ἀναμρι | βόλως, οὐδεμίαν ὠφέλειαν, ζημιοῦνται εἰς τὰ μάλιστα ψυχικῶς τε καὶ σωματικῶς,

¹) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 142.

καὶ εἰς παντελῆ ἀφανισμόν, καὶ ἀπώλειαν | κατατιῶσι, διὰ τὴν ἀψη-
φροῖαν ὅπου δεικνύουσιν εἰς τὰ τῆς ἀρχιερωσύνης. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν
καὶ τὸ καστέλιον τῶν σφακίων | καὶ καθεξῆς οἱ ἐν αὐτῶ οἰκοῦντες
χριστιανοί, διὰ τε τὸ δύσβατον τοῦ τόπου, καὶ τὴν σκληρότητα τῶν
ἡθῶν τῶν ἀν(θρώπων) ἀπο | στάτευτον ἔμεγεν ἕως τοῦ νῦν ἀρχιερα-
τικῆς ἐπισιασίας, μ' ὅλον ὅπου ὑπετάσσετο τῇ καθ' ἡμᾶς μητροπόλει²,
καὶ ἡμεῖς μὲν διὰ | τὰ ἐναντία κινήματα τῶν ἐξωτερικῶν³ φοβούμε-
νοι, δὲν εἴχαμεν τὸν τρόπον μόνοι μας, μὲ τὴν παρουσίαν μας νὰ τοὺς
ἐπισκέ | πτωμεν, στέλλοντες δὲ ἐνίοτε πότε μὲν ἕνα τῶν συναδελφῶν
ἀγίων ἀρχιερέων, πότε δὲ ἄλλον πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν Χριστιανῶν | οὐ-
δένας καρπὸς ἐγίνετο ἀμφοτέρων τῶν μερῶν. οἱ μὲν γὰρ ὡς ἐν
παρέργῳ, οἱ δὲ εἰς ἀ(κ)ηδίαν ἐτρέποντο, ἢ ταπεινότης τοίνυν | ἡμῶν,
ὡς τοὺς οἴακας τῆς ἀγιοπάτης μητροπόλεως κρήτης ἀπάσης ἐμπιστευ-
θεῖσα, καὶ τοῦ ἀρχιεπίσκοπου (χριστι)οῦ ὁπαδὸς ὁραθεῖσα καὶ τὰ τοι-
αῦτα | ὄρωσα, καὶ μὴ βουλόμενοι μηδένα ἀπολέσθαι δεόν ἐκρίναμεν
εἰς ἕνα τῶν συναδελφῶν τὴν φροντίδα καὶ ἐπίσκεψιν τῶν χριστιανῶν
| ἀποθέσθαι, ἵνα ὁ μὲν διορισθεὶς ἀρχιερεὺς τρέφεσθαι σωματικῶς
παρὰ τῶν ἐπακολουθούντων ἐκεῖθεν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἀρχιερατικῶν
| δικαιωμάτων. οἱ δὲ Χριστιανοὶ τρέφεσθαι ψυχικῶς ἀπὸ τὴν πνευ-
ματικῆν διδασκαλίαν, ὅπου καὶ διὰ μέσου τῶν λόγων ἤθελε τοὺς διδά-
| σκει, καὶ διὰ τῶν οἰκείων παραδειγμάτων τῆς κατὰ χ(ριστ)ὸν πο-
λιτείας, ἤθελε τοὺς ποδηγετεῖ εἰς νομὰς σωτηρίου. καὶ δὴ προε-
κλέξαμεν, καὶ | τῶν ἄλλων ἀπάντων προετιμήσαμεν, καὶ ἄκων ἑάκων
ἐβιάσαμεν εἰς τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην τὸν θεωριλέστατον ἐπίσκοπον ἅγιον
| ἀυλοποτάμου, τὸν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸν ἡμῶν ἀδελφόν, καὶ
συλλειτουργὸν κῆρ παρθένιον⁴. παρέχοντες αὐτῷ καὶ τὸ προ | νόμιον
τοῦτο εἰς τὸ νὰ ὀνομάζεται, καὶ νὰ γράφεται ἀυλοποτάμου παρθένιος,
καὶ ἔξαρχος σφακίων. καὶ ἀγκαλὰ νὰ ἐλάβαμεν καὶ | τὴν διορι-
σθεῖσαν ποσότητα τῆς φιλοτιμίας τῶν σφακίων εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς μη-
τροπόλιν, καὶ ἐδώθη αὐτῷ κατὰ τρόπον ἐμβατικιώδους⁵ ἐρ' | ὄρου
ζωῆς τῆς αὐτοῦ θεωφιλίας καὶ θέλει μένει πάντῃ ἀνερόχλητος εἰς τὸ
ἐξῆς, χωρὶς νὰ ἡμποροῦμεν οὔτε ἡμεῖς, οὔτε οἱ μεθ' ἡ | μῶν διάδοχοι
νὰ τὸν διασεῖσωμεν, ἢ νὰ ἀποσπῶμεν τὸ μέρος τοῦτο τῶν σφακίων
ἐν ὅσῳ καιρῷ ζῆ ἢ θεωφιλία του, ἀλλὰ νὰ νέ | μεται ἐλευθέρως τὰ τυ-
χόντα δικαιώματα ἅπαντα, ὡς κατ' εἰς τὴν ἐκ Θ(εο)ῦ δοθεῖσαν πρότε-
ρον ἐπαρχίαν χωρὶς νὰ ἀπολογῆται ἄλλο τίποτες, | πάρεξ δέκα γρόσια
τὸ κατ' ἔτος λόγον φιλοτιμίας. Ὅφείλει τοιγαροῦν ὁ θεωφιλέστατος
οὗτος ἐπίσκοπος ἀυλοποτάμου | κῆρ παρθένιος, καὶ ἔξαρχος σφακίων,
ἀπελθεῖν εἰς τὸ καστέλιον τῶν σφακίων, καὶ ἐπιλαβέσθαι τούτου, ἐπι-
μελούμενος | τὴν φροντίδα καὶ ἐπίσκεψιν τῶν ἐκεῖσε εὐρισκομένων

χριστιανῶν. ποιμαίνειν τε αὐτοὺς ὀρθῶς καὶ θεαρέστως, ὡς γνήσιος | αὐτῶν ποιμὴν, καὶ πνευματικὸς προστάτης καὶ ἀρχιερεὺς. εὐλο-
γεῖν τε καὶ ἀγιάζειν ἀρχιερατικῶς πάντας τοὺς ἐκεῖσε χριστιανούς. | καὶ πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ ἐκτελεῖν. κρίνειν τε καὶ ἀνακρίνειν νομίμως καὶ κανονικῶς πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν ὑπόθεσιν, καὶ | εἰς τὸν τοῦ δι-
καίου τύπον ἀποκαθιστᾶν, ἀναγνώστας σφραγίζειν, ὑποδιακόνους, καὶ
διακόνους χειροτονεῖν, καὶ εἰς τὸ τῶν προεσβυτέρων προβι | βάζειν
ἀξίωμα, μοναχοὺς τε καὶ μοναζούσας κείρειν, θεῖους ναοὺς καθιεροῦν,
καὶ πνευματικὸς πατέρας διορίζειν δι' ἰδίων ἐνταληθρίων. καὶ | κα-
ταρτίζειν καὶ ρουθετεῖν τὸν τοῦ κυρίου λαὸν πάντα τὰ ψυχοφελῆ, καὶ
σωτήρια δόγματα τε καὶ ἐντάλματα ἵνα τοὺς πάντας, ἢ πλείονας κε- |
δίση κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, δεσπόζειν τε καὶ ἐξουσιάζειν πάντων
τῶν ἐκκλησιαστικῶν, καὶ μοναστηριακῶν κτημάτων, καὶ ἀφιερωμάτων
| καὶ ὡς οἶον τε φροντίζειν τῆς συστάσεως, καὶ ἀδείξεως, καὶ βελ-
τιώσεως αὐτῶν καὶ καρποῦσθαι καὶ νέμεσθαι πάντα τὰ ἀνήκοντα αὐτῷ
ἐκκλησια | στικὰ δικαιώματα ὅσα τε καὶ ἀνελλειπῆ, καὶ τᾶλλα πάντα
ἐκτελεῖν ὅσα τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἀνήκει. ὀφείλουσι δὲ καὶ πάντες οἱ

εὐλαβέστατοι ἱερεῖς | καὶ ὀσιώτατοι ἱερομόναχοι, οἱ τιμιώτατοι καπε-
ταναῖοι, καὶ γέροντες μετὰ παντός τοῦ χριστονομήμον πληρώματος ἄνδρες
τε καὶ γυναικες, μικροὶ | τε καὶ μεγάλοι ἀπονέμειν τῇ αὐτοῦ Θεοφιλίᾳ
πᾶσαν τιμὴν καὶ εὐλάβειαν, καὶ δεξίωσιν κατὰ τὸ πρόπον, καὶ δίκαιον,
καὶ ὑπέκειν, καὶ ὅ | ποιήσασθαι, καὶ συντρέχειν, καὶ βοηθεῖν αὐτῷ
ἐν πάσαις ταῖς ἀναγκαίαις αὐτοῦ χρείαις, καὶ υποθέσσει, καὶ κατ' οὐ-
δὲν αὐτῷ ἀντιφέρεσθαι, ἢ ἐναντιοῦ | σθαι ἀτάκτως. καὶ παρέχειν αὐτῷ
εὐπειθῶς καὶ εὐγνωμόνως ἅπαντα τὰ ἐκκλησιαστικά αὐτοῦ εἰσοδήματα,
καὶ δικαιώματι κατὰ τὸ σύνηδες | τοῦ τόπου, μνημονεύειν δὲ τοῦ κα-
νονικοῦ ἡμῶν ὀνόματος ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς, καὶ ἀκολουθί-
αις ὡς νεόμισται. ὁ γὰρ παρὰ ταῦ | τα πράξας, καὶ γνώμη σταβλῆ
ἀντιφέρεσθαι τῇ αὐτοῦ θεοφιλίᾳ, καὶ μὴ τὴν προσήκουσαν τιμὴν ἀπο-
διδούς, ὁ τοιοῦτος ὡς ἀλαζών, καὶ ὑπερήφα | νος, καὶ τῆς ἀγνακίη-
σεως τοῦ θ(εο)ῦ πειραθήσεται, καὶ παρ' ἡμῶν ἐπιτιμίας βαρυνταίως
καθυποβληθήσεται. ἢ γὰρ πρὸς τὴν αὐτοῦ θεοφιλίαν | γινομένη τιμὴ
καὶ εὐπίθεια, πρὸς ἡμᾶς ἀναφέρεται, καὶ δι' ἡμῶν πρὸς θεόν, οὐ τὸν
τύπον ἐπὶ γῆς οἱ ἀρχιερεῖς σώζουσιν. ἐπὶ τούτοις λοιπὸν ἅπασιν | ἐδό-
θη καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον βεβαιωτικὸν καὶ ἐσφράγιστον γράμμα τῷ
θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ αὐλοποτάμου κνρ παρθενίῳ, καὶ ἐξάρχου σφα-
κίων εἰς | ἐνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν ὡς ἂν ἀποθ' ἐν μηνὶ ὀκτωβρίῳ 57

ἢ ὁ κρήτης Ζαχαρίας ἀποφαίνεται.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

- 1) Περὶ τούτου βλ. «Κρητικά Χρονικά» Α', σ. 163, σημ. 3.
 2) Διὰ τὴν ἐξάρτησιν τῆς Ἐπαρχίας Σφακίων ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Κρήτης βλ. Τω μα δά κ η, αὐτ., σ. 141 καὶ Σά ρ δ ε ω ν, αὐτ., σ. 58 κ.έξ.
 3) Ὀλίγα ἔτη εἶχον παρελθεῖ ἀπὸ τῆς ὑπὸ τῶν Ρώσων ὑποκινηθείσης Ἐπαναστάσεως Δασκαλογιάννη.
 4) Περὶ αὐτοῦ βλ. Τω μα δά κ η, αὐτ., σ. 139, Σά ρ δ ε ω ν, αὐτ., σ. 29.
 5) Διὰ τὰ ἐμβατικά βλ. «Κρητικά Χρονικά» Α', σ. 259, σημ. 4.

46

Γράμμα τοῦ Μητροπολίτου Κρήτης Ζαχαρίου διαλαμβάνον τὴν προῦ-
 ξιν μεταθέσεως τοῦ Ἐπισκόπου Σητείας Φιλοθέου ἑῖς τὴν χη-
 ρεύουσαν Ἐπίσκοπὴν Κνωσοῦ. (Μάρτιος 1781).

Ἄριθ. Χειρ. Μ. Η. 36. Ἐπὶ ὁμοίου φύλλου χάρτου διαστ. 0,49 × 0,45 μ.
 Τὸ κείμενον ἐπὶ μιᾶς σελίδος. Κατάστασις διατηρήσεως σχετικῶς καλή·
 μικραὶ φθοραὶ ἐξ ὑγρασίας κατὰ τὰ σημεῖα πτύξεως.

† Ζαχαρίας ἐλέω Θεοῦ Μητροπολίτης Κρήτης ὑπέριμος καὶ ἔξαρχος
 Εὐρώπης.

Ὅν τρόπον ὁ μήπω γεννηθεὶς, μηδ' εἰς φῶς ἔλθων τοῦ αἰσθητοῦ
 τούτου ἡλίου, οὐτ' ἐστὶν ἐν τοῖς ὑπὸ σελήην, οὔτε μὴν κοσμοπολίτης
 λέγεται. τὸν αὐτὸν | καὶ ὁ μήπω ἀναγεννηθεὶς, διὰ τοῦ θείου βαπτί-
 σματος, οὐρανοπολίτης εἶναι οὐ δύναται, κατὰ τὸ εὐαγγελικὸν Ἴερὸν
 λόγιον, ὅστις οὐκ ἀναγεννηθῆ ἔξ ὕδα | τος, καὶ πν(εύματο)ς, νὰ εἰσε-
 λεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θ(εο)ῦ. ὅσπερ γὰρ οἱ ἐξ αἵματος
 καὶ θελήματος ἀνδρὸς γεννηθέντες, τὴν σωματικὴν ταύτην ζωὴν ἐνάο-
 | χονται ζῆν, οὕτω καὶ οἱ ἐκ θ(εο)ῦ διὰ τοῦ λουτροῦ τῆς παλιγγε-
 σίας ἀναγεννηθέντες τῆς πνευματικῆς, καὶ οὐρανοῦ διαγωγῆς ἀρχὴν
 καλλίστην ἐν ταῖς σφῶν ψυ | χαῖς καταβάλλονται, καὶ καθάπερ τῶν ἐμ-
 ψύχων σωμάτων τὰ μὴ τρεφόμενα τῷ αἰσθητῷ καὶ γήινῳ ἄρτῳ, καὶ
 τῇ συνήθει τροφῇ οὐχ ὅπως αὐξοῦν οὐ λαμ | βάνει πρὸς τὸ ὠρισμέ-
 νον τοῦ εἶδους μέγεθος, ἀλλὰ καὶ τοῦναντίον ἅπαν εἰς φθίσιν ὁρεῖ,
 καὶ παντάπασι φθείρεται, οὕτως αἱ τῷ θείῳ ἄρτῳ, καὶ πόματι, τῷ
 ἅ | χράντῳ σώματι φαμέν τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ χ(ριστο)ῦ τοῦ θ(ε-
 ο)ῦ ἡμῶν, καὶ τῷ τιμίῳ αὐτοῦ αἵματι μὴ τρεφόμενα, καὶ ποτιζόμε-
 ναι ψυχαί, οὐ μόνον πρὸς ἀρετὴν | καὶ μέτρον πνευματικῆς ἡλικίας
 αὐξηνθῆναι οὐ δύνανται, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ταπεινόν, καὶ χαμερπὲς τῆς
 ἀμαρτίας ὑποσύρονται, καὶ τῷ ἀοβέστῳ ἐκείνῳ πν | ρὶ τῆς γέενης πα-
 ραπέμπονται, κατὰ τό, ὁ μὴ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου
 τὸ αἷμα οὐκ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ. τούτων δέ, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ | καὶ
 τῶν ἄλλων θείων καὶ ἱερῶν μυστηρίων τῆς τοῦ χριστοῦ ἐκκλησίας ἡ
 ἀρχιερωσύνη τελεσιουργὸς καθέστηκε, καὶ μυσταγωγὸς τοῖς μετὰ πί-

στεως προσιοῦσι, καὶ | τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ἐφιεμένοις. ὅθεν ὡς
 χρῆμα τῷ ὄντι ἀναγκαιότατον τῷ χριστονύμφ πληρώματι ταύτην τὴν
 ἱεροσύνην φαμέν ὁ μέγας καὶ | πρῶτος ἀρχιερεὺς Χ(ριστο)ς ὁ Θεὸς
 ἡμῶν πρὸ τοῦ πάθους ἐν τῷ μυστικῷ δείπνῳ, καὶ μετὰ τὴν ἑαυτοῦ
 τριήμερον ἐξανάστασιν, τῇ καθόδῳ ἐν πυρίναις γλώ | σσαις τοῦ πανα-
 γίου πνεύματος, ὡς κληρὸν σωτήριον τοῖς αὐτόπταις καὶ ἱεροῖς αὐτοῦ
 μαθηταῖς, καὶ ἀποστόλοις ἐκκληροδοτήσατο, πέμψας αὐτοὺς βαπτίζειν,
 καὶ διδάσκειν τὰ | ἔθνη, καὶ δι' αὐτῶν συμπάσῃ τῇ ἀγία αὐτοῦ ἐκκλη-
 σία, ἐπὶ σωτηρία τοῦ ὀρθοδόξου συστήματος, ἀναγκαίαν οὕτως ὑπάρ-
 χουσαν, ὥστε ταύτης χωρὶς μὴ ἐνεῖ | ναι σωτηρίαν γινέσθαι τοῖς εὐσε-
 βέσι. Διὸ δὴ καὶ ἡ ταπεινότης ἡμῶν θειοτέρῳ νεύματι ἵδυσ-
 τας τῆς ἀγιωτάτης μ(η)τροπόλεως κρήτης ἰδύνειν λαχοῦσα, | καὶ πάν-
 των τῶν κατὰ τὴν νῆσον ταύτην ἐκκλησιῶν τε καὶ παροικιῶν πρόνοιαν
 οὐ τὴν τυχοῦσαν ποιεῖσθαι, καὶ φρονίζειν ἀεὶ κατὰ χρῆος ἀπαραίτη-
 τον διέγνωκε, | τοῦ μηδεμίαν τῶν εὐσεβῶν ἐπαρχιῶν, τῶν ὑποκειμέ-
 νων τῇ ἀγιωτάτῃ ταύτῃ μ(η)τροπόλει στερίσκεσθαι τῆς πνευματικῆς
 ταύτης ἀξίας καὶ χάριτος. ἀνθ' | οἷον τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς κνωσο-
 σοῦ ἀπροστατείου διαμεινάσης ἅτε δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατικῶς προϊ-
 σταμένου κύρ γερασίμου πρὸς κύριον ἐκδη | μῆσαντος², φροντίδα γε-
 ναίαν κατεβαλόμεθα ἐπιστήσασθαι ταύτῃ τὸν ἀξίως αὐτῆς προσησό-
 μενον, καὶ ποιμανοῦντα τὸ ἐν αὐτῇ λογικὸν τοῦ χ(ριστο)ῦ ποίμνι | ον
 πνευματικῆ ποιμαντορία. καὶ δὴ κατὰ τὴν ἀνέκαθεν Ἱερῶν τῆς ἐκ-
 κλησίας τάξιν, καὶ κανονικὴν ὑποτύπωσιν ἀδεία καὶ προτροπῇ | ἡμε-
 τέρα ψήφων κανονικῶν γεγεννημένων ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῆς ἀγίας
 ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος, καὶ πανευφήμου εὐφημίας κατὰ τῷ κατή- |
 κροῖ³ ὑπὸ τῶν ἀγίων ἀρχιερέων τῶν ἐν ἀγίῳ πν(εύμα)τι ἀγαπητῶν
 ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν τοῦ τε ἀγίου πρῶτην ἐλασσῶνος κύρ
 παρθενίου, καὶ τοῦ ἀγίου πρῶτην μογλενῶν κύρ γεδεῶν προεκέκρται,
 καὶ προετίμηται τῶν ἄλλων ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ἱερῶν κύρ φι-
 λόθεος, ἀνὴρ τίμιος | , καὶ ἄξιος, καὶ θεοσεβής, καὶ εὐλαβῆς ἱεροπρο-
 πῆς τε καὶ κόσμιος ἐν τε τῷ σωματικῷ καταστήματι, καὶ τοῖς ψυχικοῖς
 ἡθεσιν, ἐκ νεαρᾶς αὐτοῦ ἡ | λικίας τὸ ἀγγελικὸν ἐμφιεσμένος σχῆμα,
 καὶ θεοσεβεῖα συντεθροαμμένος, ἱερῶν τε γραμμάτων ἀσκήσει ἐνησκη-
 μένος, καὶ πεῖραν ἔχων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, ὅς καὶ προδε-
 δοκίμασται, πρῶτος τε καὶ σώφρων, καὶ εὐτακτος, σεμνῶς τε βιωτεύων,
 καὶ διαγωγὴν ἐνδεικνύ | μενος τὴν πρόπουσαν τῷ ἀγγελικῷ σχήματι, καὶ
 δυνάμενος, θεοῦ συναντιλαμβανομένου, ποιμάναι εὐσεβῶς, καὶ θεαρέ-
 στως τὸ ἐμπιστευθὲν αὐ | τῷ λογικὸν τοῦ χ(ριστο)ῦ ποίμνιον, καὶ εἰς νο-
 μᾶς σωτηρίους ποδηγετῆσαι τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος. οὗτος διὰ τῆς
 χάριτος τοῦ παναγίου, καὶ ζωοποιοῦ, καὶ παν | σθενουργοῦ πνεύματος

κατεστάθη λόγῳ μεταθέσεως γνήσιος, καὶ νόμιμος, καὶ κανονικὸς ἐπίσκοπος τῆς αὐτῆς ἐπισκοπῆς κνωσοῦ, καὶ ἀπεδείχθη | πνευματικὸς προστάτης ἀπάσης τῆς ἐπαρχίας ταύτης, καὶ κύριος πάντων τῶν κτημάτων, καὶ ἀφιερωμάτων αὐτῆς κινήτων τε καὶ ἀκινήτων. Ὅφει | λει τοίνυν ὁ διαληφθεὶς θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος κνωσοῦ, ὁ ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς κὺρ φιλόθεος ἀπελθεῖν εἰς τὴν | θεόθεν αὐτῷ κληροθεῖσαν ἐπισκοπὴν, καὶ ἐπαρχίαν ταύτην, καὶ ἐν χερσὶν ἀμφοτέραις ἐπιλαβέσθαι, καὶ ἀντιλαβέσθαι αὐτῆς, ὡς γνήσιος αὐ | τῆς ποιμῆν, καὶ πνευματικὸς προστάτης, καὶ ἀρχιερεὺς, εὐλογεῖν τε καὶ ἀγιάζειν ἀρχιερατικῶς πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ χριστιανούς, καὶ πάντα | τὰ ἀρχιερατικὰ ἐκτελεῖν μετὰ τῆς τοῦ Ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως. κρῖνειν τε καὶ ἀνακρῖνειν νομίμως τε καὶ κανονικῶς πᾶσαν | ἐκκλησιαστικὴν ὑπόθεσιν, καὶ εἰς τὴν τοῦ δικαίου χώρον ἀποκαθιστᾶν. κληρικούς τε καὶ ἀναγνώστας σφραγίζειν, ὑποδιακόνους τε καὶ διακόνους χειρο | τονεῖν, καὶ εἰς τὸ τῶν πρεσβυτέρων προβιβάζειν ἀξίωμα. μοναχοὺς τε καὶ μοναζούσας κείρειν, θεῖους ναοὺς καθιεροῦν, καὶ πνευματικούς πατέρας | διορίζειν δι' ἰδίων ἐνταληθρίων, καὶ καταρτίζειν, καὶ ρουθετεῖν τὸν τοῦ κυρίου λαὸν πάντα τὰ ψυχοφελῆ, καὶ σοτήρια δόγματά τε, καὶ ἐντάλματα οὐ μόνον ταῖς | ἀπὸ γλώττης ρουθεισίαις, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον ταῖς ἀπὸ τοῦ ἰδίου βίου χειραγωγίαις, τὰ πάντα τοῖς πᾶσι γινόμενος, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, ἵνα τοὺς πάντας ἢ | πλείονας κερδήσῃ, δεσπόζειν δὲ καὶ πάντων τῶν τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης κτημάτων καὶ ἀφιερωμάτων, καὶ ὡς οἶον τε φροντίζειν τῆς οὐσιώσεως, καὶ αὐξή | σεως, καὶ βελτιώσεως αὐτῶν. ὡσαύτως δεσπόζειν καὶ πασῶν τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτῶν ἐκκλησιῶν, καὶ μοναστηρίων, καὶ καρποῦσθαι, καὶ νέμεσθαι | πάντα τὰ ἀνήκοντα αὐτῷ ἐκκλησιαστικά, καὶ ἀρχιερατικὰ δικαιώματα οἷα, καὶ ἀνελλιπῆ, καὶ τᾶλλα πάντα ἐκτελεῖν ὅσα ἀρχιερεῦσιν ἀνήκει. | Ὅφείλουσι δὲ καὶ πάντες οἱ ἐκεῖσε ἱερωμένοι τε κληρικοί, καὶ λαϊκοὶ ἀπονέμειν τῇ αὐτοῦ θεοφιλίᾳ πᾶσαν τιμὴν καὶ εὐλάβειαν, καὶ δεξιώσιν κατὰ τὸ | πρέπον καὶ δίκαιον. καὶ ὑπέκειν, καὶ ὑποτάσσεσθαι, καὶ συντρέχειν, καὶ βοηθεῖν αὐτῷ ἐν πάσαις ταῖς ἀναγκαίαις αὐτοῦ χρείαις, καὶ ὑποθέσει. καὶ κατ' | οὐδὲν αὐτῷ ἀντιφέρεσθαι, ἢ ἐναντιοῦσθαι ἀτάκτως. καὶ παρέχειν αὐτῷ εὐπειθῶς, καὶ ἐθνωμόνως ἅπαντα τὰ ἐκκλησιαστικά αὐτοῦ εἰσοδήματα καὶ δικαιώ | ματα οἷα καὶ ἀνελλιπῆ. δηλαδὴ οἱ μὲν Ἱερεῖς τὰ κανονικὰ φιλοτίματα, καὶ ἐμβατικά· οἱ δὲ λαϊκοί, τὰ συνοικέσια, τὰς πανηγύρεις, τὰς το | πικὰς ζητείας, τὰς προθέσεις, τὰς παρρησίας, τὰ τεσσαρακονταλείτουργα, καὶ ψυχομερίδια, καὶ εἴτι ἄλλω σύνηθες τῷ τόπῳ. καὶ μνημονεύειν | τοῦ κανονικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς, καὶ ἀκολουθίαις, ὡς νενόμισται. ὁ γὰρ παρὰ ταῦτα πράξας, καὶ

γνώμη | στρεβλῆ ἀντιφέρεσθαι τῷ ἀρχιερεῖ αὐτοῦ ἐθελήσας, ἢ τὴν
προσέηκουσαν τιμὴν μὴ ἀποδιδούς. ὁ τοιοῦτος ὡς ἀλαζών, καὶ τῆς
ἀγανακτικῆς | ὡς τοῦ θ(εο)ῦ πειραθῆσεται, καὶ παρ' ἡμῶν ἐπιτιμίαις
βαρυντάτοις καθυποβληθήσεται. ἡ γὰρ πρὸς τὴν αὐτοῦ Θεοφιλίαν
γινομένη τιμὴ, καὶ εὐ | πείθεια πρὸς ἡμᾶς ἀναφέρεται, καὶ δι' ἡμῶν
πρὸς θ(εό)», οὗ τὸν τύπον οἱ ἀρχιερεῖς ἐπὶ γῆς σώζουσιν. ἐπὶ τού-
τοις οὖν ἅπασιν καὶ | ἡ παροῦσα ἡμετέρα προᾶξις ἀπολυθεῖσα δέδοται
τῷ διαληφθέντι ἐπισκόπῳ κνωσοῦ κὺρ φιλοθέῳ . . . ↵
,αψηπα' μαρτίῳ εη

† ὁ Κρήτης Ζαχαρίας

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1) Περὶ τούτου βλ. «Κρητικά Χρονικά» Α', 160-161, σημ. 3.

2) Ὁ Κνωσοῦ Γεράσιμος, περὶ τοῦ ὁποίου βλ. αὐτόθι, σ. 171, σημ. 1, ἀπέ-
θανε τὸ 1781, ἔτος τοῦ παρόντος ἐγγράφου.

3) Ἐν Χαλκηδόνι. Τὸ Συνοδικὸν Γράμμα καταστάσεώς του ἐδημοσιεύσα-
μεν ἤδη: «Κρητ. Χρονικά» Α', σ. 167 κ.εξ.

47

Συνοδικὸν ἐπιτίμιον τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης κατὰ τῶν κλεπτῶν τοῦ
Κατζῆ Γιαννοῦ Ψαράκη. (Ἰούλιος 1796).

Ἱεροφ. Χειρ. Μ.Π. 73. Ἐπὶ φύλλου λεπτοῦ χάρτου μὲ ὕδατινας γραμμὰς
καὶ σήματα (μηνίσκος, Ρ Λ) διαστ. 0,36 × 0,305 μ. Ἐπὶ μιᾶς σελίδος.
Κατάστασις διατηρήσεως σχετικῶς καλὴ (φθοραὶ τινες ἐκ διαβροχῆς, μύ-
λιστα κατὰ τὰς πτυχάς).

Μάξιμος ἐλέω Θεοῦ Μητροπολίτης Κρήτης ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος
Εὐδρώπης.

† ἐδλαβέστατοι Ἱεροεῖς καὶ πνευματικοί, ἐντιμώτατοι κληρικοί, καὶ
ἀρχοντες, γέροντες καὶ προσετώτες, καὶ πάντες ἐδλογημένοι χριστιανοὶ
τῆς πολιτείας ταύτης, τέκνα ἐν κ(υρί)ῳ ἀγα | πητὰ τῆς ἡμῶν ταπεινό-
τητος, χάρις εἶη ὑμῖν ἅπασιν, καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος παρὰ Θεοῦ, παρ'
ἡμῶν δὲ εὐχὴ ἐδλογία καὶ συγχώρησις. γνωστὸν ἔστω ὑμῖν ἅπασιν, ὅτι
ὁ χατζῆ γιανι | ὃς ψαράκης¹, ἐλθὼν ἀνήγγειλε ἡμῖν δεινοπαθῶς, πῶς
τὴν προχθὲς τινὲς κακότροποι ἄν(θρωπ)οι κλέπται καὶ φιλάδικοι, ὄλως
θεὸν μὴ φοβούμενοι καὶ ἄν(θρώπ)ους μὴ ἐντροπέμενοι, | ὑπῆγον διὰ
νυκτὸς εἰς τὸ ἐργαστήριόν του, ἐσύνηριψαν, καὶ ἔφθειραν ἕνα μικρὸν
παράθυρον τοῦ ἐργαστηρίου, καὶ εὐρόντες ἐδκαιρίαν καὶ τρόπον, ἐμ-
βῆκαν μέσα, | καὶ τὸν ἔκλεψαν, ἀρκετὴν ποσότητα ἀπὸ κλαμπουτανίων².
δύω τὰβλαις μισαῖς συναξέδαις³, πολιτικὸν μετὰξί ἀρκετόν, κε τζεμ-

πέρια τὰ ψιλότερα ὁποῦ εὗρηκαν, | ἐσύντριψαν τὸν μπεστακτᾶ⁴ του τὸν
 ἔκλεψαν δεκαπέντε γρόσια, τὸν ἐπῆραν καρφίταις⁵ μικροὺς καὶ μα-
 χαιράκια, καὶ εἴ τι ἄλλο ἐδυνήθησαν ποσότητα | σχεδὸν γροσίων δια-
 κοσίων, καὶ ἐζημίωσαν τοσοῦτον τὸν ἀν(θρώπ)ον. ὅθεν ὡς ἔφημεν
 ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, ἐζήτησε, κατὰ τῶν τοιούτων ἀδίκων, καὶ | κλεπτῶν
 ἀν(θρώπ)ων, τὸ παρὸν ἡμέτερον ἀρχιερατικὸν καὶ συνοδικὸν ἐπιτί-
 μιον. ἡμεῖς δὲ τῆν αἴτησιν αὐτοῦ εὐλογοφανῆ καὶ δικαίαν κρι-
 ναντες, καὶ τοὺς | τοιούτους ἄρπαγας καὶ κλέπτας, παιδεῦσαι βουλό-
 μενοι, εἴτι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἀθέμιτα κάκιστα καὶ παρόνομα ἔργα τῆς
 κλωπῆς, ὅλως παρεμποδί | σαι ἐθέλοντες, ἐν ἀγίῳ πνεύματι γράφοντες
 ἀποφαινόμεθα, μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς θεοφιλεστάτων ἀγίων ἀρχιερέων,
 τῶν ἐν ἀγίῳ | πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν, καὶ συλλειτουργῶν,
 ἵνα ὅσοι καὶ ὅποιοι εἰσέβησαν μέσα εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ θηθέντος |
 χαιτζῆ, γιανιοῦ ψαράκη, ἀπὸ τὸ ὅποῖον τοῦ ἔκλεψαν ὅσα ρητῶς ἄνω-
 θεν περιεγράφησαν, ἢ νέοι ἢ γέροντες, ἢ ἡμέτεροι, | ἢ τῶν θήραθεν⁶,
 ἀφορισμένοι εἶησαν παρὰ πατρὸς υἱοῦ καὶ ἀγίου πνεύματος, καὶ κατη-
 ραμένοι καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ μετὰ θά | νατον ἄλτοι καὶ τυμπανιαῖοι,
 αἱ πέτραι καὶ ὁ σίδηρος λυθήσονται, αὐτοὶ δὲ οὐδαμῶς κληρονομή-
 σωσι τὴν λέπραν τοῦ γιεζῆ | καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ιούδα. τρέμοντες
 καὶ στένοντες εἶησαν ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ὁ κáιν. ἡ γῆ σχιοθεῖσα κατα-
 πιέτω αὐτοὺς ὡς τὸν | δαθᾶν καὶ ἄβηρών. ἡ ὀργὴ τοῦ κυρίου εἶη
 ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ προκοπὴν θεοῦ μὴ εἰδοῖσαν ἐπὶ τοῖς ἔρ- |
 γοῖς τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἔχοιεν δὲ μᾶλλον καὶ τὰς ἀράς, τῶν τρια-
 κοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων, | τῶν ἐν νικαίᾳ, καὶ πα-
 σῶν τῶν ἀγίων συνόδων. ἡ μερὶς αὐτῶν μετὰ τοῦ προδότου Ιούδα,
 καὶ τῶν θεομάχων Ιουδαίων. ἕως | οὗ μετανοήσαντες ἐπιστραφῶσι
 πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὁμολογήσαντες ἐξομολογησάμενοι καθαρῶς, τὴν ἰδίαν
 αὐτῶν παρανομίαν τε | καὶ κλωπὴν, ἐπιστρέψωσι τὸ ἄλλοτριον πρὸς
 τὸν ἡδικημένον, χαιτζῆ Ἰωάννην ψαράκη, μὲ ὅλον τρόπον δυνηθῶσι,
 καὶ προσπεσόντες μετὰ | δακρῶν τῇ ἐκκλησίᾳ αἰτήσονται, καὶ τύχωσι
 συγχωρήσεως, ὅσοι ἐκ τῶν ὑμετέρων ὑπάρχουσι, εἰ δὲ ἐκ τῶν θήρα-
 θεν ὅσοι ὄντες, εἶη | σαν ἀσυγχώρητοι καὶ τῷ αἰωνίῳ πυρὶ ὑπόδικοι
 καὶ καταδεδικασμένοι αἰωνίως ἐξ ἀποφάσεως. ,αψῆστω Ἰουλίῳ θη

† ὁ Κρήτης Μάξιμος:—

† ὁ Κνωσοῦ Γεράσιμος	† ὁ Ἀδλοποτάμου Καλλίνικος
† ὁ Ἀρκαδίας Γεράσιμος	† ὁ Σητείας Θεοφύλακτος
† ὁ Χερρονήσου Γεράσιμος	

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

¹⁾ Ὁ ἄλλοθεν ἄγνωστος Χατζῆ Γιαννιὸς Ψαράκης ἀναφέρεται μόνον εἰς τὸν «Κόνδηκαν» τῶν Κανονικῶν Πιστοσεσίων τοῦ Μητροπολίτου Κρήτης Μάξιμου (τοῦ 1786): «εἰς τὸν κὺρ Χ' γιαννιὸν Ψαράκη» (βλ. Χρ. Κρήτη· Β', σ. 71).

²⁾ Παραφθορὰ τοῦ τουρκ. *κηλαπτάν*, εἰδικοῦ νήματος, περιειλιγμένου μὲ χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν κλωστήν, χρησιμοποιουμένου διὰ τὴν διακόσμησιν τῶν ἱερατικῶν ἢ ἄλλων ἐπισήμων χρυσοκεντήτων.

³⁾ Ἴσως νὰ πρόκειται περὶ σετζαντέδων, ἤτοι μικρῶν ταπήτων.

⁴⁾ Τὸ τουρκ. *μπεζακιά*: ὁ «πάγκος» μετὰ συρταρίων διὰ τὴν ἀπόθεσιν τῶν εἰσπράξεων τῆς ἡμέρας.

⁵⁾ Γνωστὸς καὶ σήμερον κρητικὸς ἰδιωματισμὸς (=καθρέπτας).

⁶⁾ Θύραθεν ἐνοοῦνται οἱ Τοῦρκοι ἢ ἄλλοι ξένοι.

48

¹⁾ Ἐπιστολὴ τοῦ Κυδωνίας Γερασίμου πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κρήτης Μάξιμον, διὰ τῆς ὁποίας ζητεῖ συνάντησιν μετὰ τοῦ τελευταίου ἢ διεξοδικὴν γραπτὴν ἐκθεσιν πρὸς διευκρίνισιν, ἐντολῇ τοῦ Πατριάρχου, τῶν κατ' αὐτοῦ καταγγελιῶν τῶν Χριστιανῶν. (Αὐγούστος 1797).

²⁾ Ἀριθ. Χειρ. Μ.Η. 93. Ἐπὶ διφύλλου λεπτοῦ χάρτου μὲ ὕδατινας γραμμάς καὶ οἰκοσημοειδῆ σήματα, διαστ. 0,35×0,23 μ. Τὸ δεύτερον φύλλον ἀπεκόπη ἄνω καὶ κάτω πρὸς σχηματισμὸν φακέλλου. Τὸ κείμενον ἐπὶ δύο σελίδων, μὲ τὰ ὑπερόγραφα γεγραμμένα ἐπὶ τῶν περιθωρίων πλαγίως καὶ ἀτάκτως. Ἐπιγραφή ἐπὶ τοῦ πρὸς φακέλλοισιν τμήματος: *ἴ τῶ πανιερωτάτῳ καὶ θεοπροβλήτῳ μητροπολίτῳ ἁγίῳ κρήτης κυρίῳ κυρίῳ μαζίμῳ τῶ σεβασμιωτάτῳ μοι δεσπότῃ προσκνητῶς:—κάνδιαν. 1797*. Σφραγίς ἐπὶ μέλανος ἰσπανικοῦ κηροῦ μὲ σήματα *ΚΑ ΝΙ ΓΡ ΓΜ* (=Κυδωνίας Γερασίμου) περὶ θυρεὸν μὲ ἑκατέρωθεν ἀνορθομένους λέοντας. Κατάστασις διατηρήσεως μετρία. Φθοραὶ κυρίως κατὰ τὸ δεξιὸν κράσπεδον τῆς ἐπιστολῆς.

τὴν ὑμετέραν θεοπροβλήτον πανιερότητα ταπεινῶς προσκυνῶ, | ἀσπαζόμενος τὴν ἱεράν τῆς δεξιάν.

ἴ ἦν καὶ διατηροῖ τὸ θεῖον ὑγιᾶ καὶ ἀκλόνητον ἐπὶ τὸν ἱερόν αὐτῆς θρόνον. | μετὰ τὴν ταπεινήν μου προσκύνησιν δηλοποιῶ τῇ πανιέρῳ αὐτῆς κορῶν | φῆ, ὅτι χθὲς ἔλαβον τὸν πλήκρον τοῦ σεβαστοῦ ἡμῶν ἁγίου γέροντος. (μὲ γράφει ὁ παναγιώτατος μυστικῶ τῶ τρόπῳ καὶ ἀμέσως νὰ συνομιλήσωμεν | καὶ νὰ συμβουλευθῶμεν τὰ δέοντα, εἰς τὴν ἀπόκρησιν τῆς πανιερότητός τῆς νὰ | τὴν στείλω ἐγὼ τὸ ὀγληγορότερον εἰς βασίλευσαν. ὡς φαίνεται οἱ αὐτόθι | ἔγραψαν πολλάκις, καὶ πολλὰ ἐλαττώματα κατ' αὐτῆς. ὅτι δηλαδὴ ἄναι | σθητεῖ ἀπὸ τὴν πολλὴν μέθην, καὶ δὲν ἤξευρε οὔτε τί λέγει, οὔτε τί πράττει, καὶ | ἐν τούτῳ βλάπτονται ψυχικῶς, καὶ σωματικῶς, οἷ,τε ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἐπὶ αὐτὴν |

| χριστιανοί. (μὲ τὸ νὰ μὴ δίδῃ ὁμως πίστιν ὁ παναγιώτατος ἡμῶν
 δεσπότης | τῆς εἰς ὅλα ὅσα κατ' αὐτῆς λέγουν, καὶ γράφουν μὲ εὐπαρόχη-
 σιάστους ἀπο | δείξεις) γράφει πρὸς ἐμένα ἄφ' οὗ συνομιλήσωμεν οἱ
 δύο μας, νὰ τὴν | γράψω ἀμέσως ἐν καθαροῦ συνειδήσει τὴν πᾶσαν
 ἀλήθειαν, δηλοῦσι | ἂν ἀληθῶς ἔχη τὰ ἐλατιώματα ὅπου κατ' αὐτῆς
 γράφουν καὶ λέγουν. εἶναι | λοιπὸν ἀνάγκη δεσπότη μου νὰ ὁμιλή-
 σωμεν σωματοπροσώπως διὰ νὰ λάβω καὶ ἐγὼ κάποιαν περίληψιν
 νὰ ἀποκριθῶ πρὸς τὴν παναγιότητά του, καὶ πρὸς | τὸν ἅγιον ἡμῶν
 γέροντα. διὰ νὰ ἔλθω ἐγὼ εἰς τὸ κάστρον οὕτε συμφέρει, οὕτε | δύ-
 ναμαι κατὰ τὸ παρὸν διὰ τὴν ποδαλίαν. πλὴν διὰ πολὺ τῆς χατῆρι ἂν
 ἀγαπᾷ νὰ | ὀρίσῃ εἰς τὸ ἄρσάνι¹, ἢ εἰς κανένα ἄλλο μοναστήρι ἐκεῖσε
 ἅς μὲ γράψῃ μὲ τὸν | ἴδιον σατ² ὅπου στέλλω, καὶ θέλω ἔλθω ἐκεῖ νὰ
 ὁμιλήσωμεν καὶ νὰ στείλωμεν τὰς | ἀποκρίσεις. εἰδὲ καὶ δὲν ἡμ-
 πορεῖ νὰ ἔλθῃ (ἀγκαλὰ μὲ φαίνεται πῶς συμφέρει) | ἅς μὲ γράψῃ εἰς
 πλάτος κάθε τῆς ὑπόθεσιν, καὶ θέλω κάμη καθὼς ἀγαπᾷ | διότι ἡξεύ-
 ρει πῶς ἐγὼ εἶμαι ελληκρινῆς φίλος τῆς πανιερότητός τῆς, καὶ τῆς ἀλη-
 θείας. | ἐγὼ καὶ πρὸ πολλοῦ τὴν ἔδωσα περὶ τούτων ὀλίγην εἴδησιν
 πλὴν ὡς φαίνεται δὲν τὸ | ἐψήφησεν. δεσπότη μου τὰ σκάνδαλα καὶ
 οἱ πειρασμοὶ εἶναι διὰ τοὺς ἀνθρώπους. | πλὴν ὁ ἅγιος θεὸς διὰ μέ-
 σου τῶν θεοσεβῶν ἀνθρώπων τὰ διορθώνει ὅλα. | Ἰδοὺ ἀντιολεξεί
 ἐκείνου μὲ γράφει ὁ ἅγιος ἡμῶν γέροντας. «λαμ | βάνουσα τὴν
 πατριαρχικὴν ἐπιστολὴν δι' ἧς ἐπιτάσσεται νὰ λάβῃ συνομιλίαν | μετὰ
 τοῦ ἁγίου κρητῆς, ἀμέσως νὰ ἀνταμωθῇ μετὰ τῆς πανιερότητός του, |
 καὶ ἀφοῦ συνομιλήσετε τὰ δέοντα, ἀνυπερθέτως, καὶ μὲ πρώτων νὰ |
 ἀποκριθῇ περὶ πασῶν τῶν ἀποκρίσεων τῆς πανιερότητός του μὲ τάτα-
 ριν³ | . ταῦτα μὲν προσκυνητικῶς, αἱ δὲ πανίερα αὐτῆς εὐχαὶ εἴησαν
 μοι | διὰ βίου. ,αψῆζω ἀγούστου κθη

τῆς πανιερότητός τῆς ὕλος εἰς τὰς ἐπιταγὰς προθύμους

ὁ Κυθωνίας

Γεράσιμος

τῷ ἁγίῳ ἐξάρχω⁴ δὲν γράφω παντελῶς περὶ τῶν ὑποθέσεών τῆς,
 καὶ ἅς μὲ γράψῃ ἂν ἀνέγνωσεν ἢ πανιερότης του | τὸ γράμμα τῆς
 ὅπου ἦτον εἰς τὸν πλῆκρον μου, καὶ ἂν φέρεται εὐνοϊκῶς μὲ τὴν παν-
 ιερότητά τῆς.

τὸ γράμμα ἔστειλα εὐθὺς τῷ | ἁγίῳ κισσάμου γράφοντάς τον | διὰ
 τὰ διάφορά του. καὶ αὖριον ἢ μεθαύριον στέλνει | τὴν πόλιτζα πὲρ
 βία σμύρνης.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1) Ἡ Μονὴ Ἀρσανίου εὐρίσκεται εἰς τὸ ἥμισυ περίπου τῆς ἀποστάσεως Χάνδακος-Χανίων κατὰ τὴν περιοχὴν Ρεθύμνης.

2) Τουρκ.: ταχυδρομός, εἰδικὸς ἀπεσταλμένος.

3) Τουρκ.: ταχυδρομός, διεξάγων τὴν κανονικὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν.

4) Ὁ ἔξαρχος εἶναι ὁ ἀνωτέρω ἀναφερόμενος «ἅγιος ἡμῶν γέροντας», τοῦ ὁποίου ἐπιστολὴν εἶχε στείλει ἐσώκλειστον εἰς τὸν «πλήκων» (= φάκελλον) προηγουμένου γράμματος. Πιθανῶς πρόκειται περὶ τοῦ Ἰρακλείας Μελετίου, τοῦ ὁποίου ἡ ιδιότης του ὡς Ἐφόρου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης βεβαιοῦται ἐκ προσεχῶς δημοσιευμένης ἐπιστολῆς τοῦ 1798.

49

*Ἐπιστολὴ τοῦ Κισιάμου Ἰωάσαφ πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κρήτης Μάξιμον, βεβαιωτικὴ λήψεως γενομένης εἰς αὐτὸν παραγγελίας. (Νοέμβριος 1798).

Ἄριθ. Χειρ. Μ.Η. 97. Ἐπὶ διφύλλου χάρτου κοινῷ μεθ' ἑδατίνων γραμμῶν καὶ σημάτων, διαστ. $0,31 \times 0,21$ μ., τοῦ ὁποίου τὸ δεύτερον φύλλον ἀπεκόπη ἄνω καὶ κάτω πρὸς φακέλλωσιν. Ἀπεκόπη τμημα τοῦ πρώτου φύλλου κάτω ἀριστερά, πιθανῶς διὰ τὰ ἀποσπασθῆ κείμενον ὑστερογράφου. Τὸ κείμενον τῆς ἐπιστολῆς ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπιγραφή ἐπὶ τοῦ πρὸς φακέλλωσιν τμήματος: *Ἰϕ πανιερωτάτω καὶ θεοπροβλήτῳ ἁγίῳ Κρήτης κυρίῳ κυρίῳ Μαξίμῳ τῷ ἐν χ(ριστ)ῷ μοι σεβασμίῳ Δεσπότη. προσκυνητῶς. Εἰς Κάνδην. 1798. Ἡμικατεστραμμένη σφραγίς ἐφ' ἰσπανικοῦ κηροῦ μετὰ παράστασιν ἰπέως. Κατάστασις διατηρήσεως καλή.*

» τὴν Θεοπροβλήτων αὐτῆς Πανιερότητα ὡς νικῶς προσκυνῶ.

Ἰ ἦν καὶ διαφυλάττοι καὶ διατηροῖσι τὸ θεῖον τὴν αὐτῆς Πανιερότητα | ἄνοσον, ὑγιᾶ, καὶ ἐνδαιμονοῦντα, μεθ' ὅσων ἐφίεται σωτηριωδῶν κα | ταθνημίων. μετὰ τὴν ὀφειλομένην προσκνήνησιν τῇ φανερωῶν | ὅτι ἔλαβον τὸν μοξὰ¹ παρὰ τῷ σίῳ Παναγιωτάκι μπαξεβανά | κι², καὶ τοῦ ἐγχείρισσα τὴν τιμὴν αὐτῶν γρόσια σαράντα τρία, τὰ ὁποία | θέλετε τὰ λάβη παρ' αὐτοῦ. Καὶ ἄλλοτε Δεσπότη μου σᾶς ἔγρα | φα διὰ τὰ μοι στείλετε ἕνα φρομάνι κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ἐπισκόπων³, πληρὴ δὲν εἰσοκούσθηκα. καὶ περικαλῶ τὰ μοι τὸ | στείλετε, ἐπειδὴ με εἶναι χροιαζόμενον. Καὶ ταῦτα μὲν προσ | κνητῶς τὰ δὲ ἔχει τῆς ὑμετέρας πανιερότητος εἶησαν παρὰ θεοῦ | πλεῖστα καὶ τρισόλβια. ,αψληφ Νοεμβρίου κδ'

τῆς ὑμετέρας Πανιερότητος ὄλος εἰς τὰς προσταγὰς τῆς πρό | θυμους.

» ὁ κισιάμου

Ἰωάσαφ :

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1) Τουρκ.: μπόρος, δέμα συνήθως ἐντὸς τετραγώνου ὑφάσματος, τὸ ὁποῖον κυρίως καλεῖται μποξᾶς.

2) Γνωστός καὶ ὄδιος μόνον ἐκ τοῦ Καταστίχου τῶν Κανονικῶν Πεσκεισίων Μητροπολίτου Κρήτης (βλ. ἀνωτέρω ἔγγρ. 47, σημ. 1), ἐνθ' ἀνωτ., σ. 77.

3) Πρόκειται μᾶλλον περὶ τῶν κανονικῶς ἐκδιδομένων κατὰ τὴν ἀνάρρησιν τῶν ἐπισκόπων μερατιῶν, τὰ ὅποια ἦσαν ἀπαραίτητα ὡς ἐξασφαλιστικὰ ἔγγραφα κατὰ τῶν συχνῶν τότε αὐθαιρεσιῶν τῶν ὀθωμανῶν.

† Ο ΛΑΜΠΗΣ ΚΑΙ ΣΦΑΚΙΩΝ
ΕΥΜΕΝΙΟΣ ΦΑΝΟΥΡΑΚΗΣ